

Резиме за јавни политики

ТУБЕРКУЛОЗАТА

и ранливите групи во Македонија

Студија за состојбата на знаења, на ставови и на практики поврзани со туберкулозата и ефектите од мерките за едукација на населението со најголем ризик.

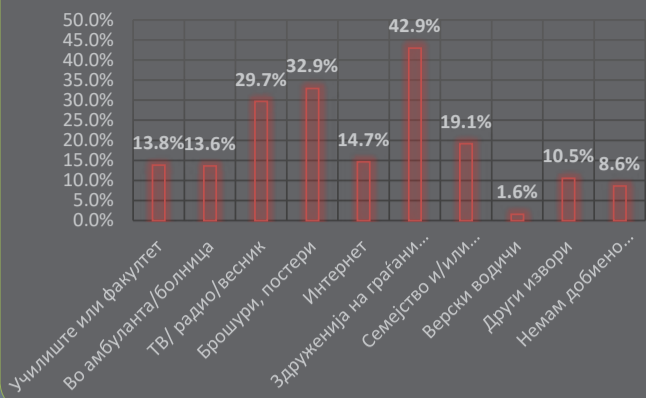
Македонија добро се справува со епидемијата на туберкулоза (ТБ) и ја одржува појавата на ова заболување во надолни трендови. Со стапка на инциденца од 13,8/100 000 забележана во 2015 година, нашата држава се вбројува меѓу земјите со европски ниска стапка на туберкулоза. Сепак, неколку групи се соочуваат со поголем ризик од појава на туберкулоза поради ниската економска моќ, лошите услови за живот, пренаселеноста, како и други социјални и здравствени ризици. Според актуелната Национална стратегија за контрола на туберкулозата во РМ (2013 – 2017), тоа се осудениците, Ромите, бегалците/внатрешно раселените лица (ВРЛ)/барателите на азил (БА), луѓето кои живеат со ХИВ (ЛЖХИВ), сексуалните работници, луѓето кои употребуваат дроги и луѓето кои се лекуваат од зависности од дроги со супституциски третман. Високиот морбидитет на туберкулоза меѓу овие групи е неприфатлив имајќи предвид дека во најголем дел од случаите болеста може да се превенира или да се излекува доколку се открие навремено и се третира соодветно. Затоа знаењата, ставовите и практиките поврзани со туберкулозата треба да се сфатат како важни двигатели на превенцијата, раното откривање и навременото лекување на ова заболување меѓу ранливите групи во Македонија.

Со цел да придонесе кон унапредување на контролата на туберкулозата во Македонија, ХОПС – Опции за здрав живот Скопје при крајот на 2015 и почетокот на 2016 година спроведе студија која, по стратификација, опфати 580 случајно избрани испитаници од групите со најголем ризик од 14 градови и населени места. Оваа студија на пресек ја истражува состојбата на знаења, на ставови и на практики поврзани со туберкулозата, ги набљудува промените во споредба со состојбата во 2010 година, а користејќи стандардни статистички тестови, ја проценува и ефикасноста на мерките за едукација на населението со најголем ризик кои ги спроведуваат здруженијата на граѓани и институциите со поддршка на Глобалниот фонд за борба против СИДА, туберкулоза и маларија (ГФАТМ).

Наодите од Студијата го потврдуваат високиот социјален ризик со кој се соочуваат овие заедници, а од каде што произлегува поголемата опасност од туберкулоза. Дури една четвртина (24,8 %) од испитаниците се без формално образование или со незавршено основно образование, а дополнителни 28,4 % имаат завршено само основно образование. Изземајќи ги осудениците, две третини од останатите испитаници се со екстремно ниски или без никакви лични приходи, па дури 46 % не остваруваат никаков личен приход во месецот, а 17 % имаат помалку од 6 000 денари месечно. Дури две третини од испитаниците изјавија дека месечните приходи во домаќинството не се доволни за покривање на најосновните потреби за одржување на домот и исхрана на семејството. Пренаселеноста, како ризик за пренесување на туберкулозата, е особен проблем во затворите во кои 45,7 % од осудениците се сместени во ќелии со 5 до 7 лица, а дури 37 % живеат во заедничка просторија со над 8 лица.

Извори на информации за ТБ

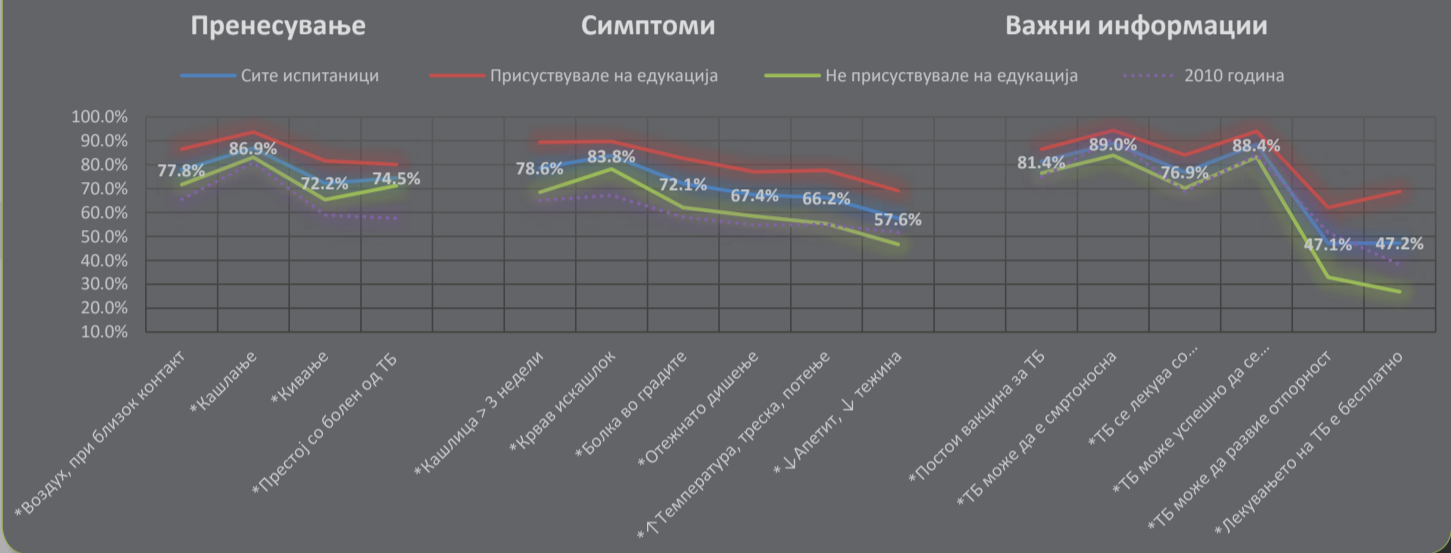
Наоди од Студијата за состојбата на знаења, на ставови и на практики поврзани со туберкулозата и ефектите од мерките за едукација на населението со најголем ризик

Групите со најголем ризик најчесто добиваат информации за ТБ преку едукативните активности на здруженијата на граѓани, од печатени материјали, како и преку традиционалните медиуми. Многу ретко вакви информации стигаат до нив преку образовниот и здравствениот систем.

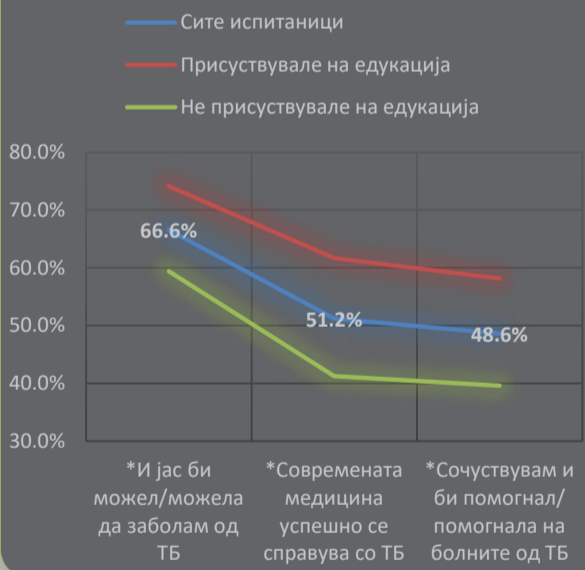

Знаењата на групите со најголем ризик за начините на пренос и симптомите на ТБ, како и за други значајни информации за заболувањето се на високо ниво. Постои видно подобрување на состојбата на знаења споредено со наодите во 2010 година. Освен тоа, испитаниците кои присуствувале на едукативна работилница за ТБ имаат значително подобри знаења во споредба со оние кои не биле едуцирани, а овие разлики се статистички значајни (*p<0,05) и не можат да се припишат на случајност.

Знаења за туберкулоза

Ставови за ТБ

Перцепцијата за личен ризик од ТБ меѓу групите со најголем ризик е на релативно високо ниво. Но, само половина од испитаниците имаат доверба во современите методи за лекување, а исто толку изразуваат солидарност и би им помогнале колку што можат на заболените од ТБ. Постојат статистички значајни разлики (*p<0,05) меѓу ставовите на испитаниците кои присуствувале на едукативна работилница за ТБ во споредба со оние кои не биле едуцирани.

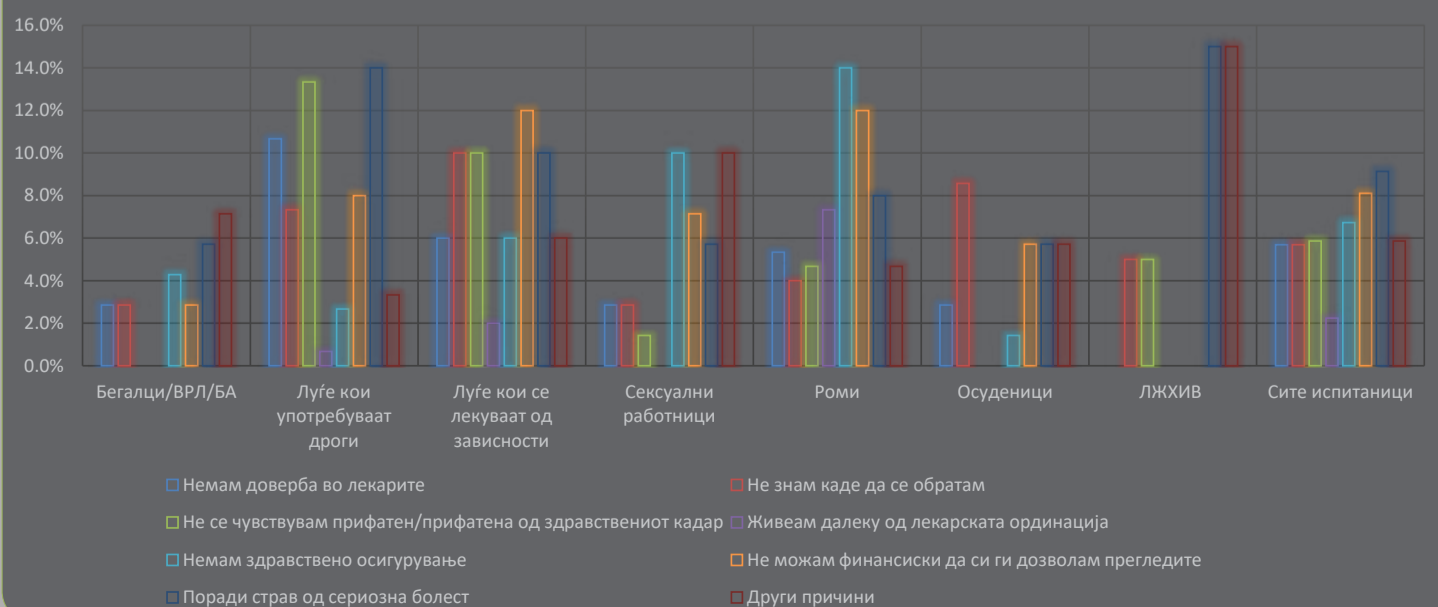
ТУБЕРКУЛОЗАТА

и ранливите групи во
Македонија

Две третини од испитаниците (62,9 %) изјавиле дека секако би побарале лекарска помош доколку се посомневаат дека имаат знаци на ТБ без разлика на околностите. Преостанатите 37,1 % од испитаниците наведуваат различни фактори кои би можеле да ја одложат навремената консултација со здравствен работник меѓу кои најчести се стравот од сериозна болест, немањето на здравствено осигурување, очекуваните финансиски трошоци и дискриминацијата од страна на здравствениот кадар.

Фактори кои ја одложуваат навремената консултација со лекар при сомневање за туберкулоза

Препораки

- Мерките за едукација на групите со најголем ризик за туберкулоза треба да продолжат и континуирано да се надоградуваат поради тоа што даваат позитивни резултати. Оваа Студија ја покажа ефективноста на едукативните работилници бидејќи испитаниците кои биле едуцирани речиси по правило имаат повеќе точни информации за туберкулозата (за начините на пренос, симптомите, заштитата и лекувањето), нивните ставови укажуваат на поголема грижа за сопственото здравје и за туѓото здравје и добросостојба (што се демонстрира преку поголема доверба во современите методи за справување со ова заболување и солидарост кон заболениите), а истовремено тие почесто изјавуваат дека практикуваат навики кои штитат од пренос на туберкулоза.
- Надлежните институции, пред сè Министерството за здравство, треба да соработуваат со здруженијата на граѓани за спроведување на мерките за едукација. Според наодите од оваа Студија, здруженијата на граѓани се ефективни во испораката на информации за туберкулоза до групите со најголем ризик и тие имаат добар пристап до ранливите групи.
- Неопходно е зголемување на достапноста на информации за туберкулозата во рамките на образовниот и здравствениот систем.
- Дискриминацијата кон групите со најголем ризик во рамките на системот за здравствена заштита ја попречува успешната примарна и секундарна превенција на туберкулозата. Дискриминацијата од страна на здравствениот кадар е особен проблем за луѓето кои употребуваат дроги и за луѓето на супституциски третман и мора да се елиминира.
- Надлежните институции, пред сè Министерството за здравство, Фондот за здравствено осигурување и Министерството за труд и социјална политика, треба да ја отворат можноста за ослободување од финансиски трошоци за дијагностичките прегледи за ТБ за социјално ранливите граѓани. Имајќи предвид дека се работи за заразно заболување, ваквата интервенција е оправдана од јавноздравствена перспектива.
- Унапредувањето на системот за социјална заштита и примената на мерки за стручна квалификација и за вработување (кои се во доменот на надлежности на Министерството за труд и социјална политика и на Агенцијата за вработување) не само што можат да ја унапредат здравствената состојба меѓу групите со најголем ризик туку и ќе придонесат за нивна општа благосостојба и овозможување квалитетен и продуктивен живот.
- Неопходни се итни мерки за справување со пренаселеноста и со лошите услови во затворите со цел намалување на високата стапка на ТБ меѓу осудениците.
- Неопходни се понатамошни истражувања за факторите (лични, општествени и системски) кои можат да го одложат раното поставување дијагноза при коинфекција на ХИВ и на ТБ.
- Националните и локалните институции треба да ги одржуваат и да ги унапредуваат програмите за превенција, за рана детекција и за соодветен третман на туберкулозата за сите граѓани, а посебно за оние со најголем ризик по завршувањето на грантот од ГФАТМ. Ова е можно единствено преку стратешки пристап заснован на докази, меѓусекторска соработка и адекватно финансирање.

Студијата е достапна во печатено и во електронско издание. Електронското издание е достапно во рубриката Публикации на интернет-страницата на ХОПС.
Автор: м-р Ивица Цековски

Поддржано од:

Ставовите опишани тука се ставови на организацијата и не ги претставуваат ставовите и мислењата на Глобалниот фонд за борба против СИДА, туберкулоза и маларија, ниту пак постои одобрување или авторизација за овој материјал, изразен или имплементиран од Глобалниот фонд за борба против СИДА, туберкулоза и маларија.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

www.hops.org.mk